

Передплата

на «РУСЛАНА» вносять:

в Австрії:

на цілий рік . . . 20 кор
на пів року . . . 10 кор
на чверть року . . . 5 кор
на місяць . . . 170 кор

За границею

на цілий рік . . . 16 рублів
або 36 франків
на пів року . . . 8 рублів
або 18 франків
Поодинокі числа по 10 сот.

РУСЛАН

«Вирнеш ми очі і душу ми вирнеш; а не возьмеш медоства і віри не возьмеш, бо руске ми серце і віра руска.» — В Русланових псалмів М. Шашкевича.

Виходить у Львові що день крім неділь і руских свят 5^{1/2} год. пополудні.

Редакция, администрация і експедиция «Руслана» під ч. і. п. Домбровського (Хорунжину). Експедиция місцена в Агенції Соколовського в пасажі Гавемана.

Рукописи звертає ся лише на попереднє застереження. — Рекламаци неопечатані вийти від порта. — Оголошена звичайні приймають ся по ціні 20 с. від стрічки, а в «Надєславні» 40 с. від стрічки. Подяки і приватні донесеня по 30 с. від стрічки.

Бюджетова провізорія.

(X) Політичні і парламентарні відносини в обидвох державах австро-угорської монархії так від кількох літ запутані, що правительства обопільні, а так само і спільне правительство приневолені вдовольняти ся провізоріями. Одначе не без основи висловив ся один політик австрійський, що нічого нема так тривкого в Австрії, як провізорія (а те саме віднести можна тепер і до Угорщини).

Отак і сям разом правительство в Австрії навіть не робило заходів, щоби державний бюджет приділити комісії, котра би могла була зараз розпочати наради над предловою, а вдовольнило ся приділенням бюджетової провізорії до комісії. Вже давно правительство не одержало так легко провізорії бюджетової, як тепер, хоч спершу здавало ся, що будуть особливо з польського кола і великої посілости робити перепони. Тимчасом в комісії лише гр. Пальфі іменем чеської шляхти виголосив доволі остру заяву звернену до правительства з нагоди заповідження виборчої реформи, а речник польського кола др. Гломбінський заявив зовсім смиренно без усяких засторог, що польське коло, як звичайно, так і тепер буде голосувати за державними конечностями, отже і за бюджетовою провізорією.

В палаті переведено розправу над бюджетовою провізорією в п'ятницю і в суботу, а також тут правительство не мало так трудного становища, як можна було сподівати ся.

З великих сторонниць державної ради промовляв в тій справі др. Жачек іменем молодеческого клубу, котрий в своїй промові вказав на змінені на Моравії в останних тижнях національно-політичні відносини і висловив надію, що в тім напрямі і тою дорогою можна буде довести до полагоди національно-політичних спорів в цілій Австрії.

Іменем польського кола промовляв др. Петро Гурский, котрий острі колючки звернув проти правительства, мовби то оно завертало свої очі на дільницю Фаворітен (робітничу) і йшло за голосом улиці і тим причинило ся «що державний стяг замість бути чорно-жовтим стає червоним». Бесідник висловив свій жаль задля того, що польському колу, котре доси так піддержувало кожодчасне правительство і ухвалювало всякі державні конечности, дано таку відправу і зазначив, що тим способом край відчужить ся в дотеперішних державно-патриотичних і династичних почуваннях.

Так звичайно доси не промовляли речники польського кола, одначе годить ся тут зазначити, що деякі члени польського кола заявляли приватно, що не було ухвали на такий тон промови і бесідник не мав права промовляти в таким напрямі іменем краю, бо навіть серед польської суспільности є в тій справі різні погляди, а окрім Поляків в краю поселені Русини,

котрі тепер однодушно стоять по стороні правительства.

Сей погляд руского народу в Галичині і Буковині висловив речник руского клубу п. Миколай Василько. В своїй промові зазначив він, що доси Русини задля неприяної їм системи стояли опорно проти правительства, одначе заповіджене міністром президентом виборчої реформи в напрямі загального, рівного, безпосереднього і тайного голосованя велить Русинам сподівати ся, що дотеперішні відносини неприяні для руского народу в Австрії змінять ся, а сего належить сподівати ся не лише в інтересі Русинів, але й в інтересі Австрії з огляду на події, які підготовляють ся в сусіднім російським царстві. Задля того, сказав бесідник, руский клуб буде голосувати за бюджетовою провізорією і тим висказує задаток довіря правительства (провізоричне довіря), сподіваючись, що виборча реформа буде так переведена, що довірє се утривалить ся. Бесідник висловив ся іменем руского народу проти посередних виборів, про які в дневниках польських і парламентарних кружках заговорено як виімку намірену для Галичини. П. Василько зазначив, що руский нарід все визначав ся і визначає ся вірністю і преданністю державі і династії, не годить ся отже его дратувати і гнобити і не йти за порадою подібних дорадників, які н. пр. в Петербурзі порадили стріляти на нарід під проводом о. Гагана.

Міністер-президент бар. Гавч промовляв також в сій розправі а з его промови годить ся зазначити сю рішучість, з якою він ввоторив, що виборчу реформу думає перевести безуслownie.

Таким способом і бюджетова розправа веде ся головню під знаменем виборчої реформи. Наостанку ще раз звертаємо ся до нашої суспільности, щоби она достойним і поважним, хоч рішучим поведенем старала ся піддержати переведену виборчої реформи, і не вклала оружя противникам єї у руки.

З державної ради.

На суботнішнім засіданю, по відчитаню внесень та інтерпеляцій, президент міністрів бар. Гавч відповів на інтерпеляції в справі арештовань докованих в посліднім часі в Чехах. Бесідник ствердив, що правительство не має наміру ставити перепону свободі опінії, однак виступить всюда з енергією в обороні сувокою і публично-го порядку, бо тільки тоді дадуть ся перевести всякі політичні реформи.

В дальшій дискусії над бюджетовою провізорією промовляв цілий ряд бесідників пп. гр. Штірк, Вольф, управитель міністерства справедливости Кляйи, Штравхер, Кльомпар, Гурский, Рігер, Міхейда і Гінтер. Після сего палата ухвалила провізорію в другім і в третім читаню, а резолюції не реказала бюджетовій комісії. Дальше ухвалено проєкт закона, уповажнюючого правительство до

заключення провізоричного, торговельного твактату з Італією.

Слідуюче засіданє пині, на яким, наступить правдоподобно замкненє сесії.

НОВИНИ.

— Календар. Ві второк: руско-кат.: *Николай чудотворця*; римо-кат.: *Немезия*. — В середу: руско-кат.: *Амвровзия*; римо-кат.: *Теофіла, Лібер*. В четвер: руско-кат.: *Паталія препод.*; римо-кат.: *Томи ап.*

— С. Екск. Митрополит Шептицкий поверне з Крехова до Львова завтра дня 19. с. м. вечером.

— *Dziennik polski* дуже цікавить ся рускими справами і від часу до часу ze sfer ruskich подає вісти, одначе, як то кажуть, пите через десятиє, кризь своє сито пересіян. Так пр. в справі руского клубу з заяки пп. Барвіньського і дра Гладішовського, котрі найвиразнійше зазначили, що на случай дальшого вношеня інтерпеляцій поодинокими членами клубу на власну руку з підписами інших клубів принадлежність дальша до руского клубу була би для них неможливою, виспував собі *Dziennik polski*, що обидва згадані посли — виступили з клубу (очивидно добре не прочитав заяви — і ми его ще раз до неї відсилаємо). Так само тепер, коли в клубі порішено, що не вільно на власну руку, без дозволу парл. комісії, евентуально ухвалили клубу вносити інтерпеляції і ставити внесень, а після тої ухвали пп. Барвіньський і др. Гладішовський заявили, що серед таких умовій остають дальше в клубі, *Dziennik* накручує, що wstąpił na powo do klubu і пише, що п. Барвіньський chwiewnie polityk. Нехай редактор *Dziennik*-а читає докладнійше дотичні заяви, а не дійде до подібних хибних вислідів!

— Відчит проф. д-ра Студиньського про св. Николая, виголошений в суботу на дохід Р. Тоба педага, мав кілька соток слухачів. Ш. прелєгент на основі наукових жерел подав, котрого з двох мирских єпископів/ Николаїв память сьвяткує Церква дня 19. с. м. Один з них був єпископом в Мирі в III в. по Хр., другий в VI в. а події з їх життя помішано. Св. о. Николай, котрого пам'ять обходить Церква застрішеного дня, жив в VI віці і похоронений в Мирі вславив ся по смерті чужаками. В 1087. році моцї сьвятого викрали купці з Бару (в полудн. Італії) і привезли до свого міста, де виставлено величаву церкву св. Николая і там похоронено тліні останки сьвятого Численні чуда при гробі св. Николая стягали там тисячі путників з далеких сторін, а культ св. о. Николая переніс ся також скоро на Русь. Ш. прелєгент вияснив дальше, звідки взяв ся звичай обдаровуваня „чемних дїтяй“ в день св. Николая. О. єпископ Николай визначав ся великою щедростію в несеню помочи убогим і потребуючим. За его часів один з горожан Мирн, батько трех гарних дорослих доньок, забрав розбогатіти їх коштом. Св. Николай, дізнавшись про те, підложив в ночи під его подушку таку квоту грошей, що батько дївчат не лише мав з чога вижити, але вистало і на придане для одної з его доньок. Коли не стало гроша, він повернув до свого давного наміру. Але і сям разом св. Николай підкинув старому гроші, з яких его друга донька дістала віно. Коли за третім разом св. Николай підкладав єму в ночи гроші під подушку, він пробудив ся і спіймав єпископа за руку. Сей переказ дав привід до звичаю обдаровуваня дїтий молодших і старших в день св. Николая. Відчит закінчив проф. Студиньський бажанєм, аби св. Николай приніс наші Україні в дарунку давно ожидаїи свободи. Виклад виголошений краснорічиво нагородили слухачі грімкими оплесками.

— Читальня „Просьвіти“ на городецкім передмістю устроїла вчера в салі „Скали“ концерт з

етнографічного матеріялу поміщені тут публіцистичні орієнтаційні статі, позбавлені всякого наукового характеру". І після такого поругання, критик каже дальше наївно: „Не наша річ входити тут в оцінку наукової вартости, а властиво наукового угрупованя матеріялу та виказувати, на скільки праця грішить науковим ділетантизмом. Про невідповідну опрау (!) книжки була уже у нас бесіда“. Слава Богу, що п. Труш не забув на опрау, а то без єго критики она могла би була причинити ся до наукової вартости книжки і нуж п. Шухевич „перешварцував би ся“ до вічності!..

В дальшій ході п. Тр. хвалить Ольги Кобилянської новелі і нариси „До світа“, однак не оминув дати їй ось яку научку з національно-політичної області: „П. Кобилянська фальшиво уживає назви „Русин“, не розуміючи значіння виразу... (sic!) Компромісовий зложеній вираз українсько-руський, або русько-український також не мудро придуманий, бо він містить в собі або панрусизм, на який Українці не годять ся, або панукраїнізм, на який не годять ся Москалі (?). Виразів українсько-руський або русько-український треба все уникати, а назву „Русин“ як означене нашої нації треба зіставити національно несвідомим колтунам“.

Та яким свідомим Над Українцем є сам п. Тр., се доказав він в слідуєчій нотатці, в якій займає ся справозданем „Руслана“ з пращаня театру в Коломиї. Наведу тут цілий сей характеристичний уступ для повного зрозуміння:

„В тім самім числі „Руслана“ — пише п. Тр. — читаємо в новинках: „Оплески, які змінялись після кожного акту і виявляли захват публіки грою нашого славного артиста в ролі Никодима Михайловича, перейшли при кінці вистави в невгаваючу бурю. Підчас сеї вповні заслуженої овації передано М. Садовському від публіки лавровий вінець і золотий перстень висаджуваний брилянтом“. — До тепер добре, але далі: „В мить загомоніло в цілій салі „Ще не вмерла“, а відтак інші пісні (концерт!)“ Січовики із доокружних „Січей“ зладили ще раз овацію М. Садовському під театром, проводячи його із піснею на устах довгий шмат дороги через місто“. Коломийська публіка видко не привикла до сильніших вражін, коли відчас представлення і по нїм зробила разячу нетактовність (!) співваючи цілком не на місці „Ще не вмерла“ і інші пісні. Ся подія пригадує інтернаціональні акробатичні продукції (!) у Львові, коли то публіка співала стілько разів „Jeszcze Polska nie zginęła“, кілко разів польський акробат кинув о землю Німця або Скандинавця. Коли такі дурниці діють ся на провінції або десь у темних кутах у Львові і їх зупинити не можна, повинні бодай редактори дневників не занотовувати їх у пресі, бо се має звичайно захожуючу силу до дальших „патриотичних подвигів“.

Здає ся, що п. Тр. хотів сею заміткою перепинити тільки, щоби п. Садовський не „перешварцував би“ до вічності, бо хотів не заперечує єму артизму, то всеж таки порівнює єго до акробата, яким також товпа одушевляє ся. Відспіване національного гимну в хвилі, коли Коломийці одушевляли ся відродженем театру завдяки приїздови п. Садовського, називає редактор „Арт. Вістника“ „разячою нетактовністю“ і „дурницею“, якої навіть редактори дневників не повинні нотувати в пресі. Дякуємо за науку всесторонньому п. редакторови, однак взаїмно позволимо собі і єму подати раду, що особливо редактори артистичних місячників повинні більше обзнакомитись з впливом і значінем театру в ріжних добах розвою народів і їх драматургії. Тоді може і признали би, що патриотичні маніфестації в театрі серед наших обставин є впливом відповідного репертуару, а приносять честь так публіці, як і дирекції театру.

В рубриці „Рутенство“ п. Тр. виступає знов против мані „ідеалізувати людей в значній часті дрібних“. „Хто цікавий на се — сказаво дальше — і хоче з манією рутенської фразеології ближше познайомити ся, нехай купиць собі книжочку про незабутий ювілей Павлика...“ Невичерпанним жерелом маломісточкової фразеології і таких же епітетів є „Діло“, а

уже найбільший „Unfug“ робить ся зі словом патриот, в яким так смакує наша публіцистична література, що придумала цілу скалю: патриот, щирий патриот, ревний патриот, старший патриот, патриот ветеран, великий патриот, патриот-мученик і Великомученик. Сей остатній епітет — заключає п. Тр. — дістав ся тільки п. Павликові, мабуть за те, що сидів у арешті (!) як „політичний діяч“. Ся назва чомусь так ненависна чи комічна п. Тр., що єще від себе пропонує на глум назву „молодий патриот“ для тих, що „бігають по улиці, або грають кічки, або в гузики“. Навіть Др. Фрайкови (і тут, певно через забуте додає „непотрібну і нич не означаючу декорацию“ та аж великою буквою „Др.“) витикає „критик“ привичку до рутенської термінології, бо назвав в однім місці „нешасливого ювілята п. Павлика“ „чільним суспільним діячем“. Однак сей притик своєму свів-Олімпійцеві п. Тр. робить тільки позірно, щоби єще раз дзюгнути досуду п. Павлика, що „сей чоловік не мав і не має найменшої кваліфікації не лиш на суспільного діяча, але навіть не має сили зробити взагалі щось путнього (!)“.

Що до самої основної гадки наведеної нотатки мусимо замітити, що коли п. Тр. робить нам закиди з рутенської фразеології, сам допускає ся гірше чим рутенського макаронізму, перетикаючи своє писане густо словами і фразами з польської, німецької, французької і латинської мови. Чи автор хоче сим показати, що він так уміє єї мови, що слова самі єму напихають ся (про що ми позволимо собі сумнівати ся), чи задокументувати сим убогість нашої „рутенської“ мови, недостаточної для означеня високих думок Олімпійця, — мимо сего сей стиль видає ся нам справді „пар-фе-ну“. Стиль „Parvenu“ в нашій літературі є іменно заголовком послідної критичної замітки п. Тр., в якій автор твердить, що тому, що „чільні представителі нашої інтелігенції: всякі можливі (?) учені, літератори, белетристи, публіцисти, політики і т. д. походять у значній часті зі села та до культурного життя не скоро привикають (з якої то столиці походить п. Тр., сли вільно спитати?) разить в їх поведеню остентаційне смаковане (!) навіть у скромних земських добрах, або в дуже мізерних цивілізаційних здобутках. Се спеціально наше українське пятно (!) виступає часом навіть у людий виспій осьветі — каже „критик“ — от наприклад у професора Кримського в передмові до єго „Будучности Музулманства“, де замістив всі свої титули наукових гідностей. Справді — кінчить п. Тр., навівши всі ті титуляртури — проф. Кримський може іти в парагон з найбільше утитулованими людьми навіть у Росії, але пощо сим хвалити ся, коли ми проф. Кримського знаємо як середньо спосібного поета і як досить лихого новеліста (!). „Д. Шухевич — веде дальше аристократичний побійник парвенів — зібрав і лихо виорядкував етнографічний „матеріал „Гуцульщина“. Щось подібного може пильний ділетант в етнографії поповнити в своїм житю (!) — а др. Шухевич за такий подвиг...“ так після гадки „критика“, — величає себе в передмові, що він дякує ся: „по наукове Тов ім. Шевченка, яке солово заплатило д. Шухевичови, дозволило таку несмачну і цілком незаслужену самохвальбу друкувати в своїм видавництві“. Дивною видає ся нам аргументація в устах духового аристократа-артиста, який прецінь повинен відчувати, що Н. Т. ім. Шевченка могло руководити ся тільки річевими зглядами супротив змісту „Гуцульщини“, а не з причини „солової заплати“, так пр. як і п. Тр. ніхто не критикував би після того, кілко він взяв за свій образ чи портрет.

Згадавши єще раз о. Застирця з єго Історією укр. літератури, пише „критик“: Майстер у стилу parvenu є у нас Др. Ярослав Окуневський. Він написав інтересні вражіння зі своїх подорожій і сего йому не можна за але взяти (ну, прошу, яка ласка зі сторони Олімпійця!), бо й така легка література потрібна. „Але пощо він пише свої вражіння з гостини у Львові, або, по що він забирає голос у важних хвилях, як початок манджурської кампанії, або битва під Цушимією, коли тут не потрапить нічого путнього написати? У

фейлетонах пробиваєть ся тільки дрібна амбіція, показати світови, що при великих подіях на світі, коли рішаєть ся судьба народів — і він, др. Ярослав Окуневський, говорить своє слово“ (!)

Вкінці „критик“ вертає єще раз до „Нових і перемінних зьвізд“ проф. Пулюя, як книжки написані цілковито в стилу „пар-фе-ну“ і твердить, що автор в ній бажав тільки показатись:

„От глядіть, із ким я сидів у мотронівськїм садку? кого я учив астрономії? Українського великого гётмана в особі Куліша! Там є стілець, на котрім сидів Шевченко, потім Куліш і його сім'я, а потім я Хто з вас мізерних земляків сидів на такім стільці?“

Фу! аж сам я відітхнув, скінчивши той довгий акафист знаастанованя людей виключно за їх працю на ниві літератури чи штуки, яка у нас, як звісно, не веде ані до почестий, ані до грошей, а найчастійше є злучена зі знатними матеріяльними і моральними жертвами. Наші остаточні уваги відкладаємо до слідуєчої, тепер вже... рішучо кінцевої статі.

(Конець буде).

— *Евген Мандичевский. Судьба. Новельки. Тернопіль, 1906. Друкарня „Подільська“ Йосифа Степика. Стор. 100, 16^о. Ціна 1-60 К., в сецесійній оправі 2-10 К.* — В збірці містять ся 11 новельок під отсими заголовками: Судьба. На весну. Никольдо. Буря. В дорові на той світ. Любов. На „клебанії“. Непоправна. Повінь. Жіночі прихми. Замітач улиць. Новельки цікаві змістом, деякі зовсім добрі, у автора пізнати письменську рутину.

Телеграми

з дня 18. грудня 1905.

Париж. До Journal-у доносять з Петербурга, що правительство сповнило всі жаданя почтовців, тому страйк на почтах і телеграфях скінчив ся.

Льондон. Standard доносить з Петербурга, що революціоністи заняли місто Ригу по завзятій битві з війском, котре уступило.

Льондон. В Царскім Селі відбула оводі міністеріяльна рада під проводом царя. Порішено приспішити переведеня реформи і здусити революцію в Інфлянтах.

Ковно. На Литві вибухла революція. (Роспет. агенція потверджує се донесенем).

Царгород. Заступники шістьох великодержав порозуміли ся вже з Портою, а наслідком того фльотова демонстрація скінчила ся.

МАЛИЙ ФЕЙЛЕТОН.

О. Павло Штокалко.

Цьвіти Марії.

XV. Розлука.

1. „Ах, де Ти Ісусе, потіхо моя,
Ах, де Ти солодка надіє?
Чи чуєш, як кличе Тя Мати Твоя,
Щукаючи всюди, Марія“.
2. „Ах, де Ти? Чи чуєш? Слівцем обізвавсь
Ісусе, я молю, благаю;
Вже люди із храму давно розійшлись,
А Ти заблудив, о мій Раю“.
3. Не чути! Не видко Ісуса нігде,
Слезами вмиваєть ся Мати;
До храму Марія єще раз іде
Іде за Ісусом питати.
4. Вернулась. Вступила Пречистая в храм,
Тут серцем-душею радіє;
Науку голосить Спаситель жидам,
Та зерно на серце їх сіє.
5. „Ісусе! Ісусе! Потіхо моя!
Ти тут у Господній святині!
А Мати слезами вмиваєсь Твоя,
Ах! Ти засмутив єї нині!“

*) Концерт! чи концерт!, бо задля численних друкаських ошибок не можна бути певним

